

Diari de les idees 2

La política global i europea viu sacsejada per l'ascens de la idees populistes i xenòfobes i la creixent capacitat d'influència del seu discurs que incideix en l'agenda pública de molts països i internacional. L'efecte Trump i l'embranchida de la creuada populista de Steve Bannon (Veure l'entrevista a El País), l'aparició de gurus mediàtics o la proliferació de xarxes d'odis com les que va posar de manifest l'autor de l'atemptat a la mesquita de Christchurch a Nova Zelanda qüestionen i atempten directament contra els valors i els consensos de les democràcies liberals. També a Europa, l'avenç dels populismes sembla imparabile a curt termini com ho demostra la victòria a les eleccions provincials dels Països Baixos (que determinen la composició del Senat) o la pujada de l'extrema dreta a les darreres eleccions legislatives a Estònia. A això cal sumar-hi la possibilitat que els diferents partits euroescèptics puguin obtenir escons suficients com per conformar una minoria de bloqueig al nou Parlament Europeu. Tot això dins d'un context inestable i volàtil marcat, una vegada més pel desenllaç incert del Brexit, els indicis d'una possible nova crisi econòmica i financera i la voluntat de la Xina d'expandir la seva influència global per mitjà del seu projecte de nova ruta de la seda al qual acaba d'incorporar Itàlia.

A Catalunya i a Espanya l'actualitat continua marcada pel judici als polítics independentistes i per la convocatòria d'eleccions generals. L'independentisme afronta aquest cicle electoral enmig d'un atzucac, atrapat en el judici al Tribunal Suprem, immers en la disputa per la seva hegemonia i en ple debat intern sobre la necessitat de refer el relat i l'estratègia actual. Paral·lelament, el clima polític a Espanya ve condicionat per l'omnipresència de VOX multiplicada per les xarxes socials i el seguidisme mediàtic que infla la bombolla de l'extrema dreta. El protagonisme de Vox marcant els ritmes amb propostes sovint molt descabellades d'arrel xenòfoba, antifeminista i homòfoba,

aconsegueix arrossegar la dreta espanyola i que el debat giri entorn els seus temes. Mentrestant, els problemes estructurals del país i la greu crisi política i constitucional que vivim, està sent desatesa i de moment cap projecte polític està aportant o formulant propostes concretes que permetin albirar un diàleg per trobar una solució política de fons.

Finalment, també volem destacar els debats que s'estan produint sobre la pertinència d'instaurar una renda bàsica, la creixent implicació del jovent en el lideratge de la lluita contra el canvi climàtic que aporta una energia renovada sobre el futur del planeta i el nou camp de batalla polític, econòmic i ètic que s'està articulant al voltant de la intel·ligència artificial.

Diari de les IDEES

Política internacional i globalització

Stacey Abrams et al. E Pluribus Unum?

En el transcurs de les darreres dècades, els canvis demogràfics i tecnològics han accelerat el procés mitjançant el qual els grups minoritaris s'organitzen per tal de fer front a les formes específiques de discriminació i marginalització, reforçant les demandes d'inclusió i augmentant les expectatives en comunitats que durant molt de temps han estat condicionades des del poder per acceptar la lentitud dels processos de canvi. Aquests canvis han portat les minories a convertir les identitats dominants en els grups que les han oprimint en eines de justícia democràtica. L'article vol ser una rèplica als crítics d'aquest fenomen, molt especialment al darrer llibre de Francis Fukuyama, *Against Identity Politics* (2018).

You Ji Cina e Russia non sono alleate, ma gli Usa ci stanno spingendo assieme

Els EUA consideren la Xina com un adversari estratègic a llarg termini en la lluita per l'hegemonia política i econòmica global, mentre que Rússia és vista com a una amenaça immediata, tot i que les seves capacitats actuals no siguin comparables a les de la Xina i dels Estats Units. Segons l'autor, els EUA poden gestionar aquestes dues dinàmiques exercint pressió sobre els dos països alhora però és precisament aquesta pressió que ha empès Beijing i Moscou a apropar-se i a posar en marxa una aliança de facto contra el seu adversari comú. Aquesta aliança s'ha vist consolidada a través de la participació de Rússia en el projecte de la nova ruta de la seda malgrat les seves reticències inicials per temor a les ambicions territorials xineses a l'Àsia Central.

Robert Kagan Springtime for Strongmen

Per a l'autor, l'any 2018 va ser la primavera dels polítics autoritaris arreu del món. Kagan considera que els autòcrates segueixen marcant l'actualitat, d'una banda perquè Washington manté la seva tradicional realpolitik de reducció de riscos globals buscant aliats en els quals considera que pot confiar. De l'altra, perquè molts països occidentals continuen actuant com a finals del segle XIX i pensen que els països musulmans o que no tenen arrels judeo-cristianes no saben gestionar correctament la democràcia. Finalment, una altra raó per a la bona salut de l'autocràcia és que les dictadures disposen de recursos financers que no han de justificar davant de la ciutadania com passa en els règims democràtics.

George Lakey How to fight fascism from a position of strength

El creixement dels moviments supremacistes i la difusió massiva de les seves idees planteja la necessitat d'articular estratègies comunes de rèplica. L'autora considera que en cada país es poden trobar exemples de bones pràctiques en la lluita contra els populismes. En aquest sentit, considera que només els moviments de base no-violents amb una sòlida visió de compromís i de quins són els seus objectius poden frenar l'onada populista. Argumenta que no hem de construir les nostres identitats polítiques al voltant d'allò que combatem sinó al contrari: el que cal és arrencar les tàctiques, estratègies i enfocaments organitzatius amb una visió positiva i sentit comú.

Leïla Babès Algérie: la naissance de politique

La mobilització del poble algerià al llarg de les darreres setmanes ha comportat la renúncia d'Abdelaziz Bouteflika a un nou mandat, i després de la defecció de l'exèrcit com a pilar del règim s'obre un període de transició. Segons l'autora s'està produint un retorn a allò polític per sobre de la naturalesa autocràtica del règim, l'opacitat com a mètode de govern i el monopoli d'una oligarquia sobre els recursos i béns públics. Per mitjà de l'ocupació dels carrers, els ciutadans han creat una nova autoritat en el sentit més noble del poder, és a dir sense dominació. Matant simbòlicament el sistema, els manifestants estan donant pas a un nou sistema de valors que es podria convertir en el referent ètic del futur estat algerià democràtic.

Robert Fisk Like power-hungry leaders before him, Abdelaziz Bouteflika can't quite let go - and now Algeria is a necrocracy

A partir dels exemples d'Abdelaziz Bouteflika, Hosni Mubarak i Zayn Ben Ali l'autor mira de respondre la pregunta de perquè dirigents d'edat avançada i malalts no són capaços d'abandonar el poder de manera digna. Amb ironia, l'autor apunta que segurament és perquè no temen la mort, ja que els presidents en actiu atrauen més els assassins que no

pas els ex-presidents jubilats. Fisk considera com a possible explicació una mentalitat arrelada en una patriarcat presidencial segons la qual el poble -sotmès, reprimat, torturat, infantilitzat- sempre és una “fill” que necessita la protecció de la figura paterna que governa al palau i a la qual no es pot desobeir. A la vegada, totes les tiranies d’aquest tipus estan obsessionades pel fet que l’hereu del pare totpoderós no siguin el poble-fill sinó un fill biològic o un familiar proper del vell tirà.

Ali Bilgiç Eugenics, immigration, and the far-right

Arran de l’atemptat terrorista contra la mesquita a Christchurch, l’autor reflexiona sobre els paper dels mitjans de comunicació, i molt especialment de les xarxes socials, en el cultiu i la difusió d’idees racistes i xenòfobes. També apunta a la responsabilitat de les polítiques i de les narratives sobre la immigració que s’han dut a terme aquests darrers anys a Austràlia, Europa i els Estats Units, que molt sovint s’alimenten de la retòrica del terrorisme d’extrema dreta sobre la suposada “invasió dels immigrants”. L’autor considera que ha arribat el moment de desenvolupar un enfocament holístic per combatre la ideologia d’extrema-dreta i el terrorisme, i dins d’aquest context el tractament del tema de la immigració hi juga un paper central.

Adam Serwer Nazis Have Always Been Trolls

Per a l’autor, els supremacistes i l’extrema-dreta en general basen la seva força en la hipocresia i en la incapacitat de les societats liberals per veure’ls tal com són. Al·lega que els nazis originals ja eren uns trolls que van saber aprofitar les mancances de les democràcies liberals de l’època, mal equipades per fer front a les seves tàctiques hipòcrites. Això no només va constituir un avantatge polític per als nazis, sinó que va convertir la hipocresia en un acte moral, en una expressió de menyspreu cap als febles. Avui dia, molts hereus ideològics del Tercer Reich afirmen defensar la llibertat d’expressió, l’estat de dret o la democràcia, però la seva intenció és buidar aquests conceptes de contingut per tal que esdevinguin tan irrellevants per als seus adversaris ideològics com ja ho són per a ells mateixos.

Thomas L. Friedman Beware the Middeast’s Falling Pillars

Un nou Pròxim Orient està naixent com a conseqüència de les guerres i dels canvis de règim ocorreguts des de la primera guerra del Golf, però això no respon necessàriament al que els analistes polítics imaginaven a principis dels anys noranta. En efecte, l’autor subratlla que els canvis actuals s’estan produint fora del control dels líders de la regió i semblen més impulsats per Twitter que no pas pels EUA, i això com a conseqüència de l’esfondrament dels cinc pilars tradicionals que sobre els quals es basava l’ordre a la regió: la implicació dels EUA en els afers locals està minvant; el procés de pau israelià-palestí està aturat sinó en franc retrocés; els governs àrabs en crisi ja no poden garantir llocs de treball per a desenes de milers de persones a les seves burocràcies; la informació ja no flueix

exclusivament de dalt a baix i, finalment, l'empoderament progressiu de les dones comporta que els homes ja no puguin exercir el seu domini tan fàcilment a través de normes religioses, culturals i legals.

Catalunya, Espanya i Europa

Josep Ramoneda El judici i la societat espectacle

Ramoneda afirma que el judici contra els polítics independentistes s'ha convertit en una sèrie televisiva de durada indeterminada que coincideix amb els paràmetres de la societat espectacle. És un judici que té lloc per motiu d'un episodi polític, però, la decisió judicial no significarà de cap de les maneres el final del conflicte. Com marcarà el futur la incursió en els tribunals? El procés judicial televisat haurà tenyit el procés català d'una aura de producte de ficció? O simplement la ficció és el nostre estat natural, sobretot, en temes polítics? L'autor acaba deixant la reflexió final a Guy Debord: "En el món realment revertit, el que és real és un moment del que és fals". Aquesta és l'essència de la societat espectacle.

Albert Pla Nacionalista catalán, nacionalista español

El cantant Albert Pla reflexiona amb ironia sobre la doble mirada que existeix al voltant de l'adscripció amb Catalunya o amb Espanya. Si un català diu que se sent català és un nacionalista, però si diu que se sent tan català com espanyol, no és nacionalista... L'autor creu que la lògica indica que la persona que així es defineix és, de fet, el doble de nacionalista. A la vegada, la identificació amb Catalunya és considerada com el resultat d'un rentat de cervell i d'una educació corrupta mentre que sentir-se espanyol és el normal. En definitiva, ser espanyol és una cosa natural, òbvia, mentre que ser català és la conseqüència de la constant tergiversació de la història.

Steve Bannon Vox puede generar una onda expansiva en toda Europa

En aquesta llarga entrevista, Steve Bannon analitza les estratègies i fórmules utilitzades pels moviments populistes per atreure l'electorat i reforçar les seves posicions ideològiques mitjançant la creació d'un relat específic on el nucli central gira al voltant del concepte de sobirania, de la gestió directa del seu propi destí, i del trencament del vell paradigma esquerra-dreta. Bannon reivindica un pòsit comú a tots els moviments populistes: la idea d'un occident judeocristià que cal reivindicar, la defensa de la família tradicional, la guerra contra el marxisme cultural, etc. Davant de la política francoalemanya de cara al futur d'Europa, argumenta que el pla subjacent és convertir els estats-nació en unitats administratives, desposseint-les de la seva essència. L'alternativa que proposa és una Europa de les nacions, on cada país gestioni els seus problemes i hi doni les solucions adequades segons el seu propi interès. Preguntat sobre si els postulats d'aquesta nova política tenen aires totalitaris, respon que si es diu que els populismes signifiquen el final

de la democràcia és perquè els partits tradicionals de centre i de dretes ja no tenen assegurada la posició dominant. En el cas espanyol, destaca que la primera victòria de Vox és que ja ha imposat els seus temes i el seu relat a la resta dels partits de dretes, i que ara PP i C's es veuran obligats a convèncer la gent que no són només una mera còpia de l'original.

María García Yeregui Lo que nos jugamos el 28A

Arran de la convocatòria d'eleccions a Espanya, l'autora apunta que els partits de centre, dreta i extrema-dreta s'han apropiat en el discurs mediàtic de tres conceptes al voltant dels quals articulen la seva estratègia. Primer, s'apropien del concepte d'Espanya reproduint la matriu que va arrelar en el franquisme. El tripartit reaccionari i neoliberal també s'està apropiant descaradament del significat de la "Constitució" vigent i del terme "democràcia", que ja havia estat anteriorment segrestat per uns altres, en conjuntures històriques tant de disputa com d'exercici de l'hegemonia. Aquest és el panorama discursiu davant d'unes eleccions en què l'autora considera que ens juguem el fet que puguin tancar el cicle de crisi en el sistema polític per dalt amb ofensiva neoliberal reaccionària, i convertir-se en un punt d'inflexió decisiu de la crisi estructural del sistema-món.

Wolfgang Streeck El imperio europeo se hunde

L'autor és molt crític amb l'actual model institucional i polític de la UE en tant que producte que recull la idea del neoliberalisme de revivir el vigor del creixement econòmic perpetu heretat dels anys vuitanta. Aquest somni, però, no s'ha realitzat: econòmicament, el neoliberalisme no ha complert les seves promeses i políticament ha dividit les societats. Com a conseqüència, ara tenim els populistes de dretes que destrueixen els sistemes polítics, com és el cas a Itàlia, i la ingovernabilitat amenaça l'estabilitat de les nostres societats. Pel que fa al futur europeu, Streeck considera que tots els imperis tenen un problema: quan un imperi creix massa, el centre hipertrofiat ja no pot assumir les demandes de la societat. Aquesta impossibilitat es refereix no a la democràcia o a algun defecte congènit dels països que tenen més dificultats amb l'actual model socioeconòmic, sinó a la supervivència de les societats en un règim sense cap mena de restriccions de cara al lliure comerç com el que ha estat imposat.

Luiza Bialasiewicz Ordinary ideas: demographic geopolitics and the imagined battle for Europe

El manifest que l'autor de l'atemptat contra la mesquita de Christchurch va difondre a les xarxes socials invoca la necessitat de protegir una civilització europea atacada des de fora i que s'enfronta a una "batalla final" per la seva supervivència, al centre de la qual se situa l'amenaça de la "Gran Substitució" formulada per l'escriptor francès d'extrema-dreta Renaud Camus. Si l'autora centra la seva anàlisi en els EUA i Itàlia no és perquè tinguin l'exclusivitat dels moviments supremacistes sinó perquè ambdós països s'han convertit en

importants laboratoris contemporanis d'ideologies extremistes. Això és així perquè són dos dels marcs on destacats comentaristes i figures polítiques i culturals han fet seu el discurs de l'amenaça demogràfica que pesa sobre Europa i n'han fet el seu crit de batalla. I el perill és que per primera vegada des de fa molt de temps, aquest discurs ha estat adoptat i està sent difós en diversos mitjans mainstream d'ambdós països.

Thomas Guénolé Face à Bruxelles, le pari de l'insoumission

Davant dels reptes plantejats per la redefinició del projecte europeu que estarà a l'ordre del dia després de les eleccions del 26 de maig, l'autor planteja el dilema de si cal oposar-se i desobeir les directrius imposades des de Brussel·les. I en el cas que la resposta sigui positiva, com articular la desobediència? Si bé el conjunt de les esquerres europees consideren que els tractats actuals impedeixen l'articulació d'una política europea de progrés social, en canvi les seves estratègies divergeixen. Per exemple, per a Yanis Varoufakis només un moviment transnacional europeu serà capaç de transformar la UE mentre que el partit d'esquerra francès La France insoumise considera fonamental qüestionar de manera urgent els tractats europeus i partir sobre noves bases.

Roberto Saviano Wake up, Italians - our country is in a state of democratic emergency

Ara fa un any que la Lega de Matteo Salvini i el Moviment 5 Stelle de Luigi di Maio van guanyar les eleccions a Itàlia. A l'hora de fer balanç, Saviano alerta que el país es troba en un estat d'emergència democràtica, tot i que força gent considera que no cal al·larmar-se i que el govern té un alt nivell de suport popular (al voltant del 60%). Però, no és perquè un govern disposi d'un ampli suport que cal menystenir l'escrutini de les seves accions. Tot i que una democràcia liberal no es converteix en un estat autoritari en pocs mesos, existeixen senyals -de moment lleus i aparentment inconnexos- que indiquen una deriva perillosa. Davant d'això, l'autor considera que els progressistes no només necessiten ser optimistes, sinó oferir una visió diferent del futur. El problema és que els partits d'esquerra italians se centren en resoldre els seus problemes interns i semblen indiferents a les amenaces que pesen sobre la democràcia.

Yanis Varoufakis Vers un printemps électoral

Després de la crisi de 2008 i l'aplicació de les polítiques d'austeritat, la ira exacerbada per la desesperança ha deixat un buit que ha estat ràpidament omplert arreu d'Europa per la misantropia organitzada del que Varoufakis anomena una Internacional nacionalista. Malgrat tot, l'autor considera que la vida de la majoria dels ciutadans europeus pot millorar-se dins del marc de les regles existents i que si des d'aquesta perspectiva la unió de les forces d'esquerres és crucial, no s'ha de fer tampoc a costa de la coherència. El missatge que l'autor vol adreçar a l'establishment europeu autoritari és que la resistència s'articularà al voltant d'un programa tècnicament molt més sofisticat que el seu. Als

xenòfobs populistes, respon que les esquerres els combatran sempre i allà on sigui. I al conjunt de les esquerres, anuncia que el moviment DiEM25 sempre serà solidari amb l'esperança que un dia tots els esforços dels progressistes convergeixin al servei d'un humanisme radical i transnacional.

Kenneth Armstrong No podemos hacer funcionar la política moderna con un ábaco

Uns dels majors problemes plantejats pel Brexit deriva, segons l'autor, del fet que qui governa són el poder executiu i no el poder legislatiu, i que la UE no negocia amb parlaments, sinó que ho fa amb governs. Així, doncs, el Regne Unit necessita un govern que funcioni, i això aboca a noves eleccions. Pel que fa a les arrels del problema, l'autor destaca dos factors. En primer lloc, el referèndum: considera que no hi havia cap pla d'actuació previst per si guanyava el "Sí". Els votants es van pronunciar sobre una qüestió molt àmplia i això és el que Armstrong anomena el pecat original: la idea que el referèndum era una cosa autèntica en la que els polítics havien de tenir fe. La segona qüestió rau en la manera com el Regne Unit sempre ha negociat amb la UE: el país no sempre ha estat clar sobre el que volia i ha considerat que qualsevol demanda que formulés era factible. No hi ha hagut mai, doncs, una entesa real sobre el que era possible. Ni cap habilitat real per trobar una posició comuna a la qual tots poguessin arribar, que és un dels punts bàsics en qualsevol negociació. Finalment, preguntat sobre la pertinença dels referèndums per resoldre els problemes polítics, l'autor no n'és partidari atès que es perd molt ràpidament el control sobre els esdeveniments. Des del seu punt de vista, els referèndums no resolen els problemes, es converteixen en un problema.

Natalie Nougayrède A chaotic Brexit is part of Trump's grand plan for Europe

Si finalment el Brexit es posposa o fins i tot s'anul·la, l'autora considera que tant el Regne Unit com la resta d'Europa en sortirien beneficiats, i Donald Trump patiria una severa derrota perquè el president americà vol una Europa feble i dividida. Ja l'any 2005, l'historiador Tony Judt va reflexionar sobre quins factors podrien provocar un divorci entre els Estats Units i Europa i va arribar a la conclusió que el distanciament es podria basar en qüestions de societat. En aquell moment no podia predir que es produiria el Brexit o que Donald Trump seria elegit president, però l'odi ideològic que alguns sectors de Washington i de Gran Bretanya sentien cap a Europa ja estava produint un cert distanciament. El president americà i els seus ideòlegs desitgen una Europa sotmesa i feble, i si el Regne Unit decideix finalment trencar els seus lligams amb Europa, estarà completament a les mans de Trump i tota Europa en resultarà greument afeblida.

Romano Prodi i Stefano Micossi Mostrar as verdadeiras cores da Europa

Per a l'expresident de la Comissió Europea hi ha pocs dubtes que a Europa no podrem conservar tot el que s'ha guanyat des del final de la Segona Guerra Mundial si cada país de la UE decideix fer la guerra pel seu compte. Només des de la unió serem capaços de fer front als enormes reptes que plantegen les noves tecnologies, el proteccionisme, el canvi climàtic o el terrorisme internacional. Per aconseguir-ho, les institucions i les polítiques europees necessiten canvis profunds per restablir la connexió amb una ciutadania desencantada. Cal demostrar una vegada més la capacitat de promoure el creixement i la inversió, complir amb els desafiaments plantejats per la ràpida evolució de les tecnologies i el canvi climàtic, i revitalitzar el model social europeu molt afeblit després de la crisi de 2008. També cal fer demostrar que les institucions comunes són competents i estan disposades a escoltar les demandes d'una ciutadania atemorida davant de les incerteses que planteja el futur.

Democràcia, diversitat i cultura

Rosa Pavanelli Austerity drives populism and is a frontal attack on the rights of women

Segons diversos indicadors, les dones depenen molt més que els homes dels serveis públics. Es tracta, doncs, d'una col·lectiu que no es pot permetre estar subjecte a les polítiques d'austeritat i per a l'autora ja és hora que els governs així ho reconguin. Per exemple, a la UE, el 25% de les dones citen les responsabilitats familiars com a motiu per no tenir una feina fixa, contra només el 3% dels homes. De més a més, és especialment preocupant que alguns països europeus tractin de limitar l'accés dels immigrants a les prestacions assistencials. Sense polítiques específiques de suport, serà impossible que la majoria de països compleixin els compromisos adquirits en matèria d'igualtat de gènere i de drets humans d'acord amb l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Les dones encara han de lluitar per mantenir-se en el mercat laboral i perquè els siguin garantides prestacions per desocupació, protecció de la salut i dret a la jubilació. Per tot això, els serveis públics universals de qualitat són una qüestió central de la lluita feminista.

Désirée Bela-Lobedde Afrodescendientes en la universidad

Els organismes internacionals continuen recalcant la importància de l'erradicació del racisme i la xenofòbia en totes les seves formes. I si les institucions internacionals segueixen insistint que cal posar en pràctica mesures reals i efectives per acabar amb aquestes formes de discriminació, l'autora considera és perquè el racisme encara existeix, contràriament al que solen dir algunes persones blanques que creuen que és una qüestió del passat. Aquí radica l'avantatge de no viure una discriminació: creure que aquesta no existeix o que és un tema ja superat. Així, doncs, l'ONU ha instaurat el Decenni

Internacional per als Afrodescendents, que va començar l'1 de gener de 2015 i acabarà al 31 de desembre de 2024. La mateixa ONU declara que "en proclamar aquest decenni, la comunitat internacional reconeix que els afrodescendents representen un grup específic els drets humans del qual s'han de promoure i protegir".

Carlo Formenti Ventidue tesi sul 'momento populista'

Carlo Formenti analitza les característiques del moment populista actual, defensant la hipòtesi del sorgiment d'una nova sobirania d'esquerres. D'entre les seves 22 tesis sobre el populisme destaquen les següents: el populisme no és una ideologia perquè no hi ha textos fundacionals que donin una forma coherent i unitària al seu discurs; el poble que aspiren a representar no és una entitat "natural", preexistent a l'existència del seu discurs polític sinó una construcció política feta possible gràcies a la crisi d'un sistema de poder determinat; les esquerres tradicionals neguen a priori que hi pugui haver populismes d'esquerra, fins al punt que fan un ús despectiu de l'adjectiu populista com a sinònim de reacció; l'objectiu de la globalització com a projecte polític no és alliberar el capital del poder dels estats, sinó del de la democràcia; la crisi de la globalització ha sorprès les esquerres convertides al cosmopolitisme que, en no tenir solucions polítiques de recanvi com les tenen els liberals, han reaccionat etiquetant les idees populistes com a reaccionàries. L'autor conclou que en les condicions actuals, una revolució nacional-popular que vulgui el poder per iniciar un procés constituent que porti a un règim polític democràtic només es pot produir si es dona una profunda crisi de l'Estat, de la societat i de l'economia, a la qual s'afegeixi un sentiment generalitzat d'inseguretat i d'amenaça que justifiqui un canvi radical per defensar la pròpia existència.

José Luis Marín La Europa fortaleza avanza con paso firme hacia las elecciones

D'acord amb l'autor, la xifra de 15.000 morts no ha estat suficient perquè Brussel·les canviï les seves polítiques. Les lògiques alarmistes basades en arguments securitaris han arrelat a la política comunitària, i la UE encara les properes eleccions sense expectatives de canvi en el seu sistema (anti)migratori. En aquest context, les eleccions europees es presenten com un desafiament enfront d'aquestes fantasmes creixents -les darreres enquestes donen a l'extrema dreta i al populisme prop del 20% dels escons de l'Europarlament-, però també com una revisió dels dilemes propis, els de la Fortalesa Europea, just en el moment en què es compleixen quatre anys des de la posada en marxa de l'Agenda Europea sobre la Migració. Al parer de l'autor, la Comissió sortint no només ha demostrat en els últims mesos una falta d'autocrítica alarmant sinó que també ha afirmat en diverses ocasions els seus desitjos que la nova Comissió assumeixi un alt compromís amb aquest pla, donant-hi continuïtat. Per tot això les perspectives d'un canvi en l'enfocament migratori i en la voluntat política europea semblen, si més no, llunyanes.

Gaby Hinsliff We still can't take LGBT equality for granted

L'autora parteix de les protestes d'unes associacions de pares i mares musulmans contra la introducció de programes d'educació sexual no discriminatoris i inclusivament a les escoles de Birmingham per alertar dels perills que comporta considerar que els drets adquirits pels col·lectius LGBT són irreversibles. En efecte, els pares i mares insisteixen que no són homòfobs, que només es preocupen per al que és adequat per als nens de quatre anys però no tenen en compte que els programes no tracten de la mecànica de la sexualitat, sinó de la importància i la necessitat d'aprendre a tractar tothom amb equanimitat i respecte. Conclou que aquest tipus de polèmiques, si continuen sent difoses de manera esbiaixada pels mitjans de comunicació i les xarxes socials, faran que cada vegada hi haurà pares homosexuals i nens i nenes homosexuals que de sobte se sentiran molt més vulnerables que uns anys enrere.

Luisa Betti Dakli In Europa i femminismi combattono le destre. Ma le destre scelgono le donne

A parer de l'autora s'està posant en marxa una contraofensiva de la dreta contra les dones i els drets civils com a primers objectius d'un pla global que pretén esborrar l'estat de dret. Considera que el que passa a Europa, amb els governs de Polònia, Hongria i Itàlia, ens dona la mesura de quin és el camí traçat, la qual cosa comporta la negació dels guanys obtinguts al llarg dels darrers cinquanta anys: el divorci, la interrupció voluntària de l'embaràs, la lluita contra la violència de gènere i, en general, tot allò que fa referència a l'emancipació de les dones. Paral·lelament, l'esquerra europea sembla confiar poc en les dones, que fan més carrera en els partits de dretes que no pas en els d'esquerra. Només cal veure a quins partits pertanyen les quatre dones més poderoses a Europa: la cancellera Angela Merkel i la seva successora al capdavant de la CDU, Annegret Kramp-Karrenbauer, Theresa May (partit conservador britànic), Erna Solberg (presidenta de Noruega, membre del partit conservador) i Beata Szydło, vice-presidenta del govern polonès per afers socials i membre del partit catòlic ultraconservador). Potser una explicació sigui que, segons una investigació de la Fundació Friedrich Ebert, les dones són sovint més radicals que els seus homòlegs masculins a la vegada que atreuen l'electorat femení en el camp de les polítiques de suport a la família i d'immigració.

Economia, benestar i igualtat

Penelope Kyritsis et al. Confronting root causes: forced labour in global supply chains

En aquest informe, els autors busquen les causes que alimenten els treballs forçats al món definits com aquells on hi ha coerció física, psicològica o econòmica sense que el treballador s'hi pugui oposar. Davant l'aparent falta de comprensió dels actors i la mala resposta per part de les administracions, els autors presenten vuit dinàmiques que operen

al voltant dels treballs forçats des de l'òptica de l'oferta i la demanda. Dins l'oferta analitzen la pobresa, la identitat i la discriminació, la falta de protecció i les restriccions a la mobilitat dels treballadors, com poden ser els visats condicionats al lloc de feina. Per la banda de la demanda, analitzen la concentració de propietat i poder, la subcontractació, que allunya l'empresa principal de la responsabilitat dels abusos, i les pràctiques irresponsables de contractació, com poden ser altes quotes de feina, hores extraordinàries o retencions abusives del salari.

Fareed Zakaria The End of Economics?

Si durant la Guerra Freda els coneixements més valuosos eren ideològics i geopolítics, després de la caiguda del Mur de Berlin van passar a un segon pla i van ser substituïts pels coneixements econòmics. L'autor creu que l'hegemonia intel·lectual de l'economia va començar a decaure a partir de la crisi financera global de 2008. Han quedat especialment desacreditades les certeses de l'economia ortodoxa sobre l'home racional o els objectius purament monetaris. Amb l'economia ortodoxa no s'explica perquè els treballadors europeus prefereixen treballar menys hores en comptes de treball més per obtenir una retribució més alta o perquè alguns països ja no basen la seva anàlisi de salut econòmica en el PIB, sinó que hi inclouen també indicadors ambientals i de benestar. L'article conclou que l'economia és una disciplina molt poderosa, però que sense les aportacions d'altres disciplines com la ciència política, la sociologia o la psicologia no serem capaços d'entendre el món globalitzat.

Serge Latouche La décroissance implique sortir de la modernité

Parlar de decreixement no significa parlar d'un projecte polític, sinó d'un projecte de societat i fins i tot de civilització. Implica sortir d'un paradigma, i crear-ne un altre. Passar d'una societat en creixement a una societat post-creixement (el que l'autor anomena "societat d'abundància frugal") requereix una política de transició i això implica un trencament amb el sistema. Vivim en una societat dominada per un poder que no té una cara visible, constituït per les 2.000 principals empreses transnacionals. I en tant que aquest poder no se sotmet a eleccions, és necessari crear un programa polític, basat en mesures concretes, per avançar cap a aquesta ruptura. A la vegada, i més enllà de les mesures econòmiques i ecològiques, cal instaurar una filosofia i una ètica basades en el sentit dels límits i de la mesura. En definitiva, no es tracta de "gaudir sense límits", com es proclamava al maig del 68 perquè l'ambigüitat de l'eslògan amagava un missatge subversiu que, al capdavall, va portar a l'ultra-liberalisme.

Stewart Lansley A basic income is feasible and affordable

L'autor proposa la introducció gradual d'una renda bàsica universal com a part de la solució als disfuncionaments del model sanitari del Regne Unit. La seva proposta comença amb una renda de £25 setmanals, seguida per un increment d'aquesta paga al llarg del

temps i finalment un fons d'inversió públic on els beneficis es derivin per tal d'augmentar la quantitat de la renda bàsica. Lansley també proposa finançar-la a través d'un augment dels impostos en funció de la riquesa de les persones i de les societats. Aquesta renda, tot i que modesta en un principi, seria suficient per eliminar ajudes condicionades com les pensions o ajudes pels fills, alhora que no seria incompatible amb altres ajuts. Per a l'autor la introducció d'una renda bàsica empoderaria els ciutadans, augmentaria el nivell mínim d'ingressos i faria que els impostos fossin més progressius. En definitiva, seria un pas cap a un nou sistema de protecció social en un món cada vegada més convuls.

Sheri Berman Capitalism and democracy: what if we have it backwards?

L'article qüestiona una de les crítiques al sistema econòmic de gran part de l'esquerra que considera que des de finals del segle XX els mercats s'han apoderat de la política. L'autora defensa que aquesta tendència no prové d'una dinàmica pròpia dels mercats per ells mateixos sinó que seria el fruit d'unes decisions polítiques dels governs a favor de la desregularització i la competència. Considera que democràcia i capitalisme no només no són incompatibles com s'ha pensat tradicionalment des de l'esquerra, sinó que es necessiten mútuament. El responsable de l'actual sistema seria, per tant, el mateix funcionament del sistema democràtic ja que els canvis s'han dut a terme per propis interessos electorals dels governs, amb vistes a satisfer les demandes de la classe mitjana que eren molt allunyades de les de les classes treballadores. Considera, doncs, que són els votants i no les empreses els causants de l'actual sistema.

Bruno Colmant Capitalisme et populisme: un même combat?

Les nostres democràcies són governades per unes forces polítiques tradicionals que no tenen en compte els reptes de societat i no se senten còmodes amb la sobirania del mercat. Alguns països són ara l'objecte d'impulsos populistes que rebutgen un estat tradicional que ja no ofereix un escut de protecció eficaç contra els excessos del mercat globalitzat. Per consegüent, el populisme ja no és un fenomen que es pugui separar del pensament polític dominant en tant que és l'expressió d'un declivi democràtic que caracteritzarà estructuralment les properes dècades. Segons l'autor és difícil dissociar la preeminència del capitalisme anglosaxó globalitzat i digital dels populismes que es manifesten en forma de rebuig a les elits polítics, econòmiques socials i culturals tradicionals.

Antoine Schwartz L'euro, vint anys après

A l'hora de fer balanç dels 20 anys de la introducció de la moneda única, l'autor respon als postulats de Joseph Stiglitz segons els quals si no es produeix una reforma profunda de les institucions que regeixen l'euro cap a una major solidaritat, caldria plantejar-se una sortida progressiva o la posada en marxa d'un euro flexible. Considera que des del punt de vista jurídic, desobeir els tractats suposa enfrontar-se a situacions molt complexes i d'una gran

incertesa atès que en diverses àrees fonamentals -per exemple, la competència- la legislació europea ja està incorporada a la legislació nacional. De la mateixa manera, la sortida de l'euro no només comportaria dificultats econòmiques i tècniques sinó que també suposaria una gran incertesa jurídica pel que fa a la possibilitat d'ajustar el deute a la nova moneda. Això per no parlar de la reacció adversa dels mercats, és a dir una fugida de capitals que requeriria probablement la reintroducció del seu control. En definitiva, qualsevol govern disposat a posar en pràctica una política que vagi més enllà del marc neoliberal ha de ser conscient que es produirà una confrontació amb els mercats financers. La sortida de l'euro només constitueix un aspecte d'aquestes dificultats: els seus defensors la consideren com un pas necessari, difícil però decisiu, per recuperar el control democràtic sobre l'economia.

Sostenibilitat i canvi climàtic

Beth Gardiner Dirty lies: how the car industry hid the truth about diesel emissions

Gardiner explica es va revelar l'estafa dels vehicles dièsel per part de Volkswagen. Al llarg del procés de proves dut a terme al 2013 per la Universitat de West Virginia es van donar uns resultats aparentment erronis i una investigació de l'International Council on Clean Transportation va sospitar que eren deguts a la utilització d'un aparell destinat a superar de manera fraudulenta les proves de contaminació (defeat device). L'any següent arran d'una nova sèrie de proves fetes a Califòrnia, l'agència de protecció ambiental nord-americana va detectar nous resultats sospitosos i va amenaçar en paraitzar els certificats per accedir al mercat dels EUA i aleshores Volkswagen va reconèixer les seves trampes. Posteriorment, altres agències governamentals, especialment a Europa, van detectar que el 97% de 250 models dièsel analitzats violaven els límits d'emissions legals d'òxid de nitrogen. L'autora subratlla el poder de coerció dels fabricants sobre els governs nacionals a través del seu pes en l'economia i planteja el futur de la indústria automobilística mitjançant el canvi a vehicles elèctrics, la disminució de l'ús del vehicle privat o l'impuls a la fabricació de cotxes nets.

Thierry Brugvin Relocaliser la production pour limiter le réchauffement climatique et réduire la pauvreté

L'autor defensa la idea que relocalitzar les indústries permetrà disminuir les desigualtats tot afavorint l'ecologia i el desenvolupament sostenible. En efecte, dins del marc d'una de l'economia de proximitat, un circuit curt es defineix com un sistema de distribució en el qual hi ha com a màxim un intermediari entre el productor i el consumidor. Per tant, el circuit curt es pot dur a terme com a part d'una venda indirecta (amb un únic intermediari) o d'una venda directa sense passar per minoristes o majoristes. Per tal d'analitzar quantitativament l'impacte de la deslocalització de la producció en termes d'emissions de CO2, cal distingir, d'una banda, el volum de transport a nivell material, financer i ambiental i, de l'altre, cal diferenciar la producció i el consum de béns i serveis en relació amb el transport turístic. Per tant, l'interès de la relocalització de la producció no es pot limitar a

factors ecològics, ja que també genera beneficis des del punt de vista social i d'autonomia econòmica i democràtica.

Matt Ford Climate Change Is This Generation's Vietnam War

L'article compara el moviment internacional iniciat per Greta Thunberg amb altres grans protestes als Estats Units com les mobilitzacions en contra de la guerra del Vietnam a finals dels anys setanta i les protestes estudiantils contra les armes de l'any 2018. L'autor argumenta que totes tenen en comú la protesta dels joves en contra d'un risc mortal per a les seves vides. També denuncia la resistència al canvi per part dels governants i un sistema electoral antiquat que ha permès la victòria de Donald Trump tot i obtenir menys vots populars que la seva adversària. Ford aporta moltes dades on s'aprecia la divisió generacional que afecta a la societat nord-americana, com poden ser els ingressos, l'autopercepció de les diferents generacions o encara l'edat mitjana dels espectadors de la cadena Fox. Considera que per combatre el canvi climàtic caldran molts més esforços que els que van ser necessaris per acabar amb la guerra del Vietnam, i que això haurà de passar necessàriament per una victòria dels postulats ecologistes a les urnes.

George Monbiot El capitalismo está destruyendo la Tierra: necesitamos un nuevo derecho humano para las generaciones futuras

Arran de les protestes dels joves contra el canvi climàtic, George Monbiot destaca que un dels seus motors és la percepció que té el jovent que se'ls està robant el futur. L'autor segueix amb una crítica al capitalisme i a aquells relats que han legitimitat els saqueig a persones, nacions, espècies, recursos naturals i medi ambient. Considera que cal substituir el nostre sistema actual per un sistema que parteixi de la base que els que encara no han nascut tinguin els mateixos drets que els actuals habitants del planeta. Reivindica una economia circular que no utilitzi cap recurs renovable més enllà de la seva reposició, la fi del consum de combustibles fòssils, i unes polítiques econòmiques que tendeixin a la distribució i no a la concentració.

Innovació, ciència i tecnologia

Janosch Delcker Europe's silver bullet in global AI battle: ethics

L'estratègia europea és crear una intel·ligència artificial en la qual es pugui confiar i que permeti diferenciar-se dels gegants de Silicon Valley i Shenzhen. Per fer-ho, s'ha creat un grup de 52 experts que en pocs mesos han de publicar dos informes amb directrius i recomanacions de cara al desenvolupament de la intel·ligència artificial d'acord amb uns paràmetres ètics. Ara bé, l'autor destaca que el poderós think tank Information Technology and Innovation Foundation (que inclou representants d'Amazon, Apple, Google i Microsoft) no ho veu de la mateixa manera i argumenta que el consumidor prefereix l'eficàcia a l'ètica.

Delcker defensa la posició europea amb un recull de notícies on es relaten casos de discriminació a dones o minories (afroamericans o gais) per part d'aplicacions d'IA. I això és, precisament, el que la UE vol evitar amb la seva intel·ligència artificial de confiança. Un altre repte al qual ha de fer front la UE és el tractament de les dades personals, un tema on la legislació de la UE és molt estricta i pot dificultar el deep learning.

Robert Sapolsky, This Is Your Brain on Nationalism. The Biology of Us and Them

L'article estudia la relació entre la ment i el nacionalisme. Els estudis en neurobiologia, endocrinologia i psicologia del desenvolupament indiquen que els éssers humans tenim biaixos cap a allò que ens és familiar i que dominar les tendències agressives cap a l'altre és un pas secundari i correctiu. D'altra banda, el que diferencia els humans de les altres espècies és la fluïdesa i la dependència de la situació. Que les nostres identitats siguin aleatòries té conseqüències positives, en tant que fa que les persones, en saber-se part d'un mateix grup se sent solidària amb els seus, però a la vegada té conseqüències negatives que poden arribar a convertir aquest nacionalisme cívic en un odi deshumanitzant respecte de tot allò que sigui diferent. L'autor defensa aprofundir en aquest nacionalisme cívic incentivant la cooperació i la responsabilitat, un sentiment nacionalista que no es basi en l'homogeneïtat ètnica sinó en la capacitat d'empatia amb qui ens envolta.

Anders Fogh Rasmussen The West's dangerous lack of tech strategy

L'autor incideix en el fet que si seguim la nostra aproximació actual al futur de la tecnologia, permetrem a la Xina fixar els termes i les condicions de la propera revolució industrial. A més de seguir controlant les normes i els estàndards comuns que cal aplicar en aquest àmbit, Occident també ha de reforçar estratègies de cooperació que incloguin els avenços tecnològics a fi i efecte de recuperar el lideratge perdut en la cursa amb la Xina en àrees com la informàtica quàntica. Fogh Rasmussen considera que no hi ha una cap altra alternativa: si seguim amb la nostra aproximació actual, permetrem a la Xina fixar els termes de la propera revolució industrial. I si capitulem i lliurem el món digital a estats no democràtics, els entregarem de retruc la democràcia.

Amy Webb Build democracy into AI

La tecnologia que determinarà el futur de la humanitat es concentra a les mans de nou empreses, les seves decisions de les quals no són dictades per allò que és bo per a nosaltres, sinó per les forces del mercat o per un poder polític autoritari. El futur de la intel·ligència artificial -i per extensió el nostre futur- ja està controlat per aquelles empreses tecnològiques que desenvolupen els marcs de referència i les xarxes que sustenten les infraestructures de comunicació de la societat moderna. Són elles les que financen la majoria de les investigacions i que obtenen la major quantitat de patents. I en

aquest procés estan tenint accés a les nostres dades d'una manera que no és transparent ni observable. Sis d'aquestes empreses (Google, Microsoft, Amazon, Facebook, IBM i Apple) es troben als Estats Units i les tres restants a la Xina (Baidu, Alibaba i Tencent). Webb considera que això és preocupant en la mesura que la cursa per al domini de l'IA es desenvolupa d'una manera que amenaça amb soscavar els interessos dels ciutadans de tot el món. Estem immersos en un canvi d'època cap a un món en què la IA serà el factor més important que condueixi a l'èxit o al fracàs individual i col·lectiu.

Nicholas A. Christakis How AI will rewire us

El temor sobre la capacitat que poden tenir els robots a transformar les nostres vides ha estat un element bàsic de la ciència ficció durant dècades. Ja als anys quaranta Isaac Asimov va presentar les seves famoses tres lleis de la robòtica, que tenien per objecte evitar que els robots ens ataquessin. Però aquests escenaris no consideraven els efectes socials més amplis i significatius de la IA, és a dir la manera de com podrà afectar la interacció entre humans. Està clar que en el passat altres canvis (la sedentarització, la creació de ciutats, la impremta, el telèfon o Internet) han constituït esdeveniments fonamentals en el desenvolupament humà. Tanmateix, aquestes innovacions no van canviar els aspectes bàsics del comportament humà, incloent-hi l'amor, l'amistat, la cooperació i l'educació. Però ara, afegir la intel·ligència artificial al nostre entorn podria ser molt més perjudicial. Especialment quan les màquines estan fetes per semblar-se a nosaltres, actuar com nosaltres i implicar-se profundament a les nostres vides. Perquè poden arribar a canviar les nostres interaccions, no només amb les màquines en qüestió, sinó també i sobretot, amb els altres éssers humans.

Frédéric Bernard La littérature change votre cerveau (et votre rapport aux autres)

La lectura, en la mesura que activa les àrees del cervell implicades en la teoria de la ment, ens ajuda a entendre millor els altres. Per teoria de la ment s'entén la capacitat d'atribuir als altres pensaments, intencions, emocions i ser capaç d'entendre i predir el comportament dels altres. Diversos estudis mostren que el simple fet de llegir un fragment d'una ficció literària de qualitat permet obtenir millors resultats en la teoria de la ment que no pas llegir un fragment d'una ficció popular de tipus best seller. Altres estudis han analitzat els fonaments cerebrals de la teoria de la ment i han demostrat la implicació en aquest procés de dues regions cerebrals específiques -l'escorça prefrontal medial i la unió temporo-parietal- que tenen un paper fonamental en la comprensió de les intencions dels altres. La lectura sembla, doncs, capaç de millorar certes habilitats cognitives importants per a la vida en societat i és per això que la literatura ja s'ha incorporat als programes per reforçar els vincles socials, com ara aquells destinats a promoure l'empatia entre els metges o desenvolupar les habilitats dels reclusos.

Cristina Bernabéu Los prejuicios de la IA

Si alguna cosa està confirmant la Intel·ligència Artificial és la hipòtesi segons la qual la tecnologia no és ni exacta ni neutral ni transparent ni imparcial. Això no hauria de ser problemàtic si no fos perquè en contextos de desigualtat social, com ara els sistemes neoliberals o heteropatriarcals, els algoritmes no només (re)produeixen aquesta desigualtat sinó que li donen carta de naturalesa. No hi ha cap dubte que el paper de la IA és crucial en l'articulació de les maneres que tenim d'entendre, designar i habitar el món contemporani. No obstant això, seria un error pensar que el seu poder no es fonamenta en les formes materials i culturals que organitzen les nostres societats. Al contrari, els algoritmes reforcen determinats esquemes i estructures, col·laborant activament amb l'activació i el compliment de la normativitat social que els sustenta.